

IZ SILVAPRODUKTA

KUHANJE SMREKOVH VEJIC IZUMIRA

Namesto eteričnih olj proizvajajo snovi za zaščito lesa in kovin

Silvaproduct? Kdor ni gulil latinščine v klopih klasične gimnazije ali kje drugje, se dokaj začudeno sprašuje, kaj neki pomeni velikanska živozelena tabla ob Dolenjski cesti. Kaj ima opraviti žensko ime s skromno in le zaradi te table v oči vpadajočo hišo? To je bil tudi prvotni proizvodni program tega podjetja, ko so ga ustanovili v letu 1951. Zaposleni so imeli opravka v začetku z borovimi smolami, eteričnimi olji in drugimi stranskimi gozdnimi produkti. Takšna usmeritev je trajala nekako do leta 1960 in ves čas je proizvodnja naraščala. Tedaj so pošiljali iz Silvaprodukta v izvoz več kot deset ton eteričnih olj! To je naravnost fantastična številka in ker ta olja niso poceni, so dosegli tudi lep dohodek. Vsake pravljice pa je — posebej še v gospodarstvu-enkrat konec. Tako je bilo tudi v Silvaproductu.

Z naraščanjem zaposlenosti je bilo vse manj ljudi na kmetijah, vse manj je bilo otročadi in mladeži, ki se je bavila z nabiranjem gozdnih sadežev in vse manj je bilo časa za nabiranje vej. Surovine je pričelo zmanjkovati in zato se je cena začela dvigati. Na zahodnih tržiščih je kozmetična industrija — ta je bila glavni odjemalec — dvignila roke z naravnih eteričnih olj in se zatekla k umetno proizvedenim dišavam in drugim pripomočkom. Naravni ekstrakti so postali predragi in cena kozmetiki bi bila naravnost astronomska. Kozmetika pa si je iskala vse širše zaledje kupcev. Tako so morali v Silvaproductu začeti razmišljati o preusmeritvi.

Umetne pene namesto naravnih ekstraktov

Nekdanja osnovna usmeritev je postala stranska dejavnost. Danes je nekdanje dejavnosti le še za kakih pet odstotkov. Toliko, da zadovoljijo obča-

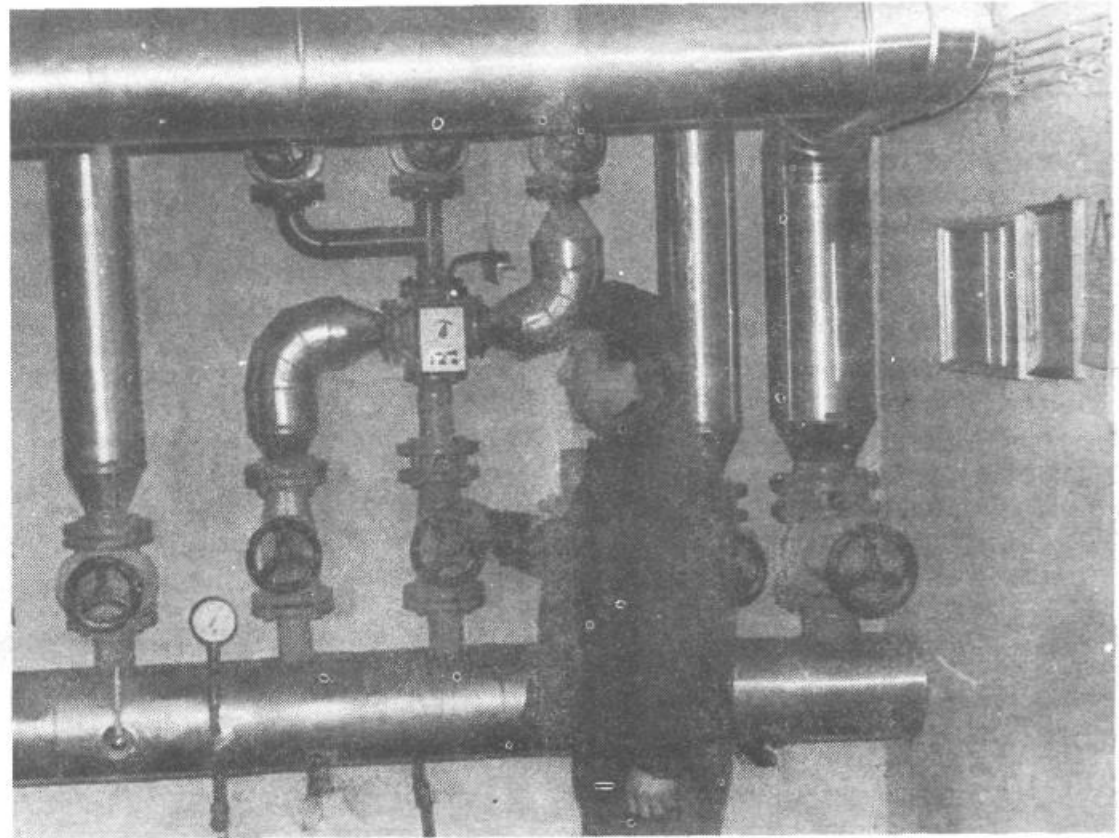
našo »smrekokuho« in pridobimo eterično olje, pravi direktor Silvaprodukta PERO PEROVIČ. »Naša proizvodnja ima sedaj največ opravka s smrekami in jelkami, pa tudi z drugimi iglavci. Listavci niso uporabni. Teoretično je mogoče pridobivati olje tudi iz njih, vendar je to teorija. Uporabljamo še jelkine storže in brinove jagode, iz katerih pridobivamo olje. Vsa ta eterična olja izvažamo na zahodni trg. V Avstriji je trenutno zabeležen porast naročil, saj so nam jih povečali kar za 30 odstotkov.

Ti stranski gozdni produkti so vsestransko uporabni. V kozmetiki kuhajo iz njih ličila in jih uporabljajo kot naravne dišave, v farmaciji jih rabijo, tabac kozmetika je zasnovana na tem in podobno. Vse to zaradi vedno manjšega števila nabiralcev nima bodočnosti. Na sedanji ravni bo to mogoče ohraniti, napredka pa tu ni več. Razmišljamo o sodelovanju s kmetijsko zadrugo in sicer za gojenje plantažnih kultur in kasnejšo destilacijo.

Napovedan je boj termitom

Danes ustvarja 34 zaposlenih večino 36 milijonskega brutoproducta s proizvodno sredstvo za zaščito lesa. V lanskem letu so zabeležili 9 milijonov čistega dohodka in za desetino povečan obseg proizvodnje. Je to mogoče v tisti stari stavbi ob Dolenjski? Seveda ne. Tam so le zelo skromni upravni prostori, ki jih po tolikih letih šele sedaj preurejajo.

Njihovo pravo nasprotje pa je sodobna tovarniška hala Silvaprodukta na Igu. Tovarniški objekt se lahko po zunanjem videzu in strojni opremi postavi ob bok vsaki sodobni tovarni te vrste v Evropi. Silvaproduct je tako ena redkih delovnih organizacij, ki je skrbela najprej za razvoj in čim boljše delovne pogoje proizvodnje, šele mnogo mnogo kasneje pa na videz uprave!

Izdelava eteričnih olj predstavlja le majhen del proizvodnje

kar v pločevinasti skatlici v avtu in še luknje za zrak jim je naredil. Avstrijski strokovnjak se je skoraj sesedel od strahu vendar so bile živalice pridne, ostale so v kletki in je tudi načepe niso. Očitno torej le niso tako nevarne ali vsaj ne sodijo med najnevarnejšo vrsto. V avstrijskih laboratorijih pa intenzivno preučujejo naše termine in na osnovi rezultatov raziskav bodo začeli v Silvaproductu izdelovati premaze in zaščite, ki bodo termine odgnale. Premazi na osnovi zastrupljanja so manj učinkoviti zaradi izredno velikega števila teh živali. V Silvaproductu izdelujejo danes že povsem zanesljive obrambne premaze za vse vrste insektov, gliv in sredstva, ki ščitijo pred gorenjem in pokanjem lesa in tudi za poznejšo zaščito. S tem je mogoče podaljšati življenjsko dobo elektro in PTT drogov za štirikrat, enako materialu za hiše in gradbenem lesu. Silvaproduct izdeluje tudi malo strupen a učinkovit Wolmarit, ki je tudi cenejši kot organske glazure.

Premajhni, da bi kaj dosegli!

Podstrešje in ves les v hiši je povsem varen, če je premazan s posebnim premazom. Ta v stiku z ognjem naredi kompaktno peno in po treh različnih metodah preizkušanja učinkovitosti (ameriški, angleški in ruski) je premaz zelo dober. Izdelujejo tudi osnovne premaze za stavbno pohištvo in za zaščito listavcev, ki radi pokajo.

Od osnovne usmeritve — zaščite lesa, se Silvaproduct usmerja tudi na zaščito kovin. Trakovi za hidroizolacijske cevi so že njihov izdelek, enako tudi trakovi za zaščito cistern in drugih predmetov v zemlji. Izdelujejo še hladne bitumenske premaze snovi za razmaščevanje in sredstvo Tamix za pasivizacijo rje na osnovi galne kisline.

Izdelki Silvaprodukta so, kar zadeva cene, pod zvezno kontrolo. To pa povzroča kup nevednosti, saj so cene stare desetletja, surovine pa so se nekajkrat podražile. Zato morajo celo opuščati posamezne proizvode ali pa jih izdelovati z izgubo. Za

zvišanje nekaterih cen so zaposili v začetku lanskega leta, vendar doslej sploh odgovora niso dobili. Vse skupaj še vedno leži na gopodarski zbornici, saj ta ni vezana na roke. Na zavod za cene pa pošta niti v letu dni ni prišla! Lani smo dosegli le eno zvišanje — to je v republiški pristojnosti. Tu so nas bili pripravljeni razumeti. Za zvezo pa smo premajhni, da bi lahko kaj dosegli. To seveda pomeni ali izgubo ali pa konec izdelka,« ugotavlja direktor.

Stanovanjskih problemov ni

»Stanovanjske probleme smo pri nas rešili. Večinoma smo dajali kredite za gradnjo ali dograjevanje pa tudi z nakupovanjem stanovanj smo reševali stisko. Zadnji primer smo rešili na ta način,« pravi FRANC GRADIŠAR, ki je že 20 let pri firmi. »Sedaj mislim, da moramo tudi pri nas posvetiti osrednjo pozornost višji produktivnosti in boljši kvaliteti.«

SLAVKO GUČEK je v tovarni že 11 let. »Mislil, da imamo pri nas razvito samoupravno dejavnost. V to nas prisiljuje sistem, saj nas je malo. Imeti moramo pa vse organe tako kot Litostroj in vse akte. Zato je vsak naš zaposleni, vključen. Poprečno število funkcij pa je pet ali šest na človeka. Sedaj se pripravljamo še na ustanovitev osnovne organizacije ZK, sedaj so že štirje člani.

Pri nas sedaj razmišljamo o prikolicah in organiziranem letovanju. Z Mizarstvom smo uredili skupno malico, ki jo odvažamo v našo menzo in tudi skupen prevoz ljudi smo uredili. To je dobro, ker nismo vezani na javen prevoz, temveč nas naš avtobus počaka.«

V Silvaproductu pa imajo še nekatere načrte. Zgradili bodo skladišča in skušali se bodo samoupravno povezati v kakšni širši delovni skupnosti. Razmišljajo o vključitvi v SOZD Slovenijales.

MILOVAN DIMITRIČ

Pero Perovič

Franc Gradišar

Slavko Guček

sna naročila. Iz prodajaln je izginila pred leti prilačna peneča kopel iz naravnih ekstraktov. Nadomestile so jih umetne kopeli, saj bi veljala steklenička naravne pene več kot 200 dinarjev. Trg pa tovrstnih izdelkov ne »pogoltno«.

Včasih smo nenehno kuhali na desetih krajih smrekove veje in iz njih pridobivali olja. Družini se je splačalo nabirati vej in torej čistiti gozd. Zasluzek je bil lep. Sedaj je vse manj takih, ki imajo čas za to, saj je veliko več zaposlenih. V celem letu komaj zberemo toliko vejevja, da lahko enkrat zakurimo

Termiti, ki jih poznamo iz simpatičnih risank in pripovedovanja afriških raziskovalcev, niso tako daleč, kot si mislimo. V našem slovenskem Primorju jih je že kar precej in Silvaproduct je pobral »vrženo rokavico«. Obračun s termiti ne bo lahek, saj jih je okoli 1.500 vrst in vsaka vrsta ima svoj »jedilnik.« Vsako prehranjevanje teh požrešnežev pa povzroča izredno škodo in znani so primeri iz avstrijskega Salzburga, kjer je marsikatera stavba le še skelet. Zverinice se lotijo tudi takšnih stvari, kot je pločevina in sploh niso izbirčne. Direktor se z grozo spominja, da je te živalice s Primorske peljal

kotiček za potrošnike

SLABO ZALOŽENI Z REZERVNIMI DELI

V lanskem letu so pričeli veljati nekateri novi predpisi, ki varujejo potrošnika. Med njimi je tudi zakon o standardizaciji. Ob uveljavitvi tega zakona je imela ljubljanska tržna inšpekcija polne roke dela, pri delu je ugotovila goro nepravilnosti. Garancijski listi

niso vsebovali izjave proizvajalca, da bo proizvod v garancijskem roku deloval brezhibno, če bo uporabnik ravnal po proizvajalčevih navodilih, ter da je proizvajalec oziroma uvoznik zagotovil servisno vzdrževanje in potrebne nadomestne dele za proizvod v garancijskem roku in življenjski dobi proizvoda.

Zakon o standardizaciji določa, da rok za popravilo trajnejših industrijskih izdelkov v garancijski dobi ne sme biti daljši od 45 dni, pri pregledu garancijskih listov v prodajalnah je inšpekcija ugotovila, da so bili navedeni daljši roki za popravilo v garancijski dobi, tudi do devetdeset dni. Zaradi omenjenih in drugih pomanjkljivosti je tržna inšpekcija prepovedala prodajo proizvodov v vrednosti več kot 135 milijonov dinarjev.

Tudi reklamacije kupcev so pomagale tržnim inšpektorjem pri odkrivanju nepravilnosti. Največje pomanjkanje rezervnih delov so odkrili v avtomobilski industriji in pri uvoznikih osebnih avtomobilov vzhodnih socialističnih držav. Ljubljanskim servisom zastavnih vozil je primanjkovalo zlasti blatnikov za stoenke, servisom vzhodnoevropskih avtomobilov pa vseh rezervnih delov... »Izkazali« so se tudi nekateri drugi uvozniki, zlasti tisti, ki uvažajo električne aparate, ko za svoje proizvode niso uvozili tudi rezervnih delov. Vse te nepravilnosti so vodile ljubljansko tržno inšpekcijo, da je sklenila poostriži kontrolo pri proizvajalcih in uvoznikih

in predlagala Republiški tržni inšpekciji oostrejšo kontrolo. Inšpekcija je predlagala, naj bi bil vezan na uvozno dovoljenje tudi uvoz zadostne količine rezervnih delov za trajnejše industrijske izdelke.

Potrošniki vse bolj iščejo pomoč pri tržni inšpekciji. Dva inšpektorja rešujeta le reklamacije potrošnikov.

Od uveljavitve Zakona o standardizaciji morajo imeti vsi trajnejši izdelki določeno življenjsko dobo. To je pomembno zato, ker morajo toliko časa, kolikor znaša življenjska doba izdelka biti zagotovljeni tudi rezervni deli. Življenjska doba izdelka se računa od poteka garancijske dobe naprej.

Posebno pozornost posveča tržna inšpekcija neoporečnosti živil, zdravlil in igrač, kajti ti izdelki so lahko še posebno nevarni, če je njihova kakovost neprimerna. Tehtanje kruha je bilo pred leti nekaj neobičajnega, sedaj pa je postalo pravilo. Inšpektorji so povedali, da glede tega ni pritožb potrošnikov, tudi sami so ugotavljali, da predpis o obveznem tehtanju kruha trgovci upoštevajo.

OPOMBA: V eni preteklih številčk smo pomotoma navedli, da v novoustanovljeni krajevni skupnosti Barje nimajo izvoljenega sveta potrošnikov. Ta organ so izvolili ob volitvah vseh drugih organov krajevne skupnosti. Za neljubo pomoto se opravičujemo!

F. PREŠEREN